

KLASA: UP/I-344-01/18-08/02
URBROJ: 376-11-19-37
Zagreb, 27. veljače 2019.

Na temelju članka 12. stavka 1. točka 3. i članka 68. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14 i 72/17), u postupku ocjene koncentracije operatora Hrvatski Telekom d.d., Roberta Frangeša Mihanovića 9, Zagreb i HP Produkcija d.o.o., Branimirova 4, Zagreb Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, po službenoj dužnosti, donosi

ODLUKU

- I. Ocjenjuje se uvjetno dopuštenom koncentracija koja nastaje stjecanjem 100% udjela u temeljnom kapitalu društva HP Produkcija d.o.o., Branimirova 4, Zagreb od strane društva Hrvatski Telekom d.d., Roberta Frangeša Mihanovića 9, Zagreb.
- II. Prihvaćaju se sljedeće mjere koje su sudionici koncentracije dužni ispuniti kako bi se otklonili negativni učinci koncentracije iz točke I. izreke na tržišno natjecanje:
 - a. Hrvatski Telekom d.d. neće, do isteka roka dozvole za uporabu radiofrekvencijskog spektra za pružanje usluge upravljanja elektroničkim komunikacijskim mrežama digitalne televizije za multiplekse MUX C i MUX E na području Republike Hrvatske, broj RF-DTV-01/11, koju je izdao HAKOM, a koja vrijedi do 26. listopada 2021., ukinuti tehnologiju zemaljske digitalne tehnologije, odnosno nastaviti će pružati EvoTv uslugu putem iste tehnologije do 26. listopada 2021.;
 - b. Hrvatski Telekom d.d. se obvezuje u zakonom određenom roku, a najkasnije do isteka važeće Dozvole, zatražiti produljenje dozvole iz točke II.a) izreke za narednih 10 godina;
 - c. do isteka dozvole iz točke II.a) izreke, odnosno do 26. listopada 2021., Hrvatski Telekom d.d. neće napraviti nikakvu statusnu promjenu u društvu HP Produkcija d.o.o. koja bi rezultirala prestankom postojanja društva;
 - d. u roku od 18 mjeseci od donošenja ove odluke, u slučaju da Hrvatski Telekom d.d. nudi EvoTv uslugu u paketu sa svojom uslugom širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži, cijena za paket usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži i EvoTv usluge neće uključivati dodatne popuste koji nisu krajnjem korisniku dostupni i u okviru samostalne ponude za svaku od tih usluga. Nalaže se Hrvatskom Telekomu d.d. da o cijenama za pakete usluga širokopojasnog pristupa internetu i EvoTv usluge obavijesti HAKOM najkasnije 8 dana prije primjene istih.

Obrazloženje

1. Tijek postupka

a) *Postupak do donošenja privremenog rješenja i objave javnog poziva*

Dana 27. studenog 2018. društva Hrvatski Telekom d.d. (dalje: HT) i HP-Hrvatska pošta d.d. (dalje: HP) podnijeli su, sukladno članku 68. stavku 2. Zakona o elektroničkim komunikacijama (dalje: ZEK), zajedničku prijavu koncentracije u vidu stjecanja 100% udjela u temeljnom kapitalu društva HP Produkcija d.o.o. (dalje: HPP) od strane HT-a.

Uz prijavu su priloženi izvaci iz sudskog registra za HT i HPP te godišnja izvješća za 2017. za oba društva.

Neovisno o podnesenoj prijavi, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) je zaprimila i podnesak društva A1 Hrvatska d.o.o. (dalje: A1) u kojem se izražava zabrinutost zbog učinka predmetne koncentracije na tržišno natjecanje te navodi kako je A1 također izrazio želju za kupnjom EvoTv-a, što je komercijalni naziv za uslugu koju, zajedno s HP-om i društvom Odašiljači i veze d.o.o. (dalje: OiV) pruža HPP.

Dana 5. prosinca 2018. HAKOM je od HT-a i HPP-a zatražio dodatne podatke i informacije.

Od HT-a je zatražena dostava [X] Ugovora [X]; pojašnjenje načina na koji će se osigurati kontinuitet tripartitnog odnosa Odašiljača i veza d.o.o., HP-a i HPP-a radi ispunjenja svih uvjeta iz dozvole RF-DTV-01/11 za multiplekse MUX C i MUX E; informacije o načinu pružanja EvoTv usluge nakon provedene transakcije. Od HT-a je zatraženo i da opiše vjerojatni utjecaj predložene koncentracije na tržišno natjecanje na mjerodavnom i povezanim tržištima, odnosno kako bi ista mogla utjecati na tržišne takmace i korisnike usluga.

Od HPP-a je zatraženo da dostavi distribuciju korisnika EvoTv usluge na temelju adrese korisnika na razini gradova odnosno općina. Također je zatraženo da opišu vjerojatni utjecaj predložene koncentracije na tržišno natjecanje na mjerodavnom i povezanim tržištima, odnosno kako bi ista mogla utjecati na tržišne takmace i korisnike usluga.

HT je traženu dokumentaciju i svoje očitovanje dostavio 6. prosinca 2018.

U očitovanju HT navodi kako kupnja poslovnih udjela HPP-a nema izravan utjecaj na tripartitni ugovorni odnos OiV-a, HP-a i HPP-a te da se osigurava kontinuitet tog ugovornog odnosa.

HT dalje navodi [X]. Nadalje, navodi kako koncentracija neće imati utjecaja na ugovornu poziciju krajnjih korisnika. HT namjerava [X]. HT smatra da uz DVB-T tehnologiju postoji i usluga na satelitskoj tehnologiji koja je u domeni pokrivenosti čak i dostupnije krajnjim korisnicima, a koju osim HT-a imaju i dva druga operatora te je zamjenjiva s ponudom EvoTv usluge. U tom smislu HT ističe da je ponuda usluge A1 na satelitu zapravo jeftinija za krajnjeg korisnika.

HT smatra da koncentracija neće imati utjecaj na mjerodavno niti na povezana tržišta te da neće utjecati na ostvarenje regulatornih načela i ciljeva iz članka 5. ZEK-a. Osobito, koncentracija neće utjecati na povećanje tržišnog udjela HT-a na mjerodavnom tržištu na način da bi isti

doveo do značajnog narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade.

Naime, HT smatra da neovisno o tome da li se kao mjerodavno tržište promatra tržište zemaljske televizije putem DVB-T tehnologije ili kao ukupno tržište televizije uz plaćanje naknade, u svakom od slučajeva ne dolazi do zamjetnog povećanja tržišnog udjela HT-a. Naime, HPP ima ukupno 71.195 korisnika, dok HT ima ukupno [X] korisnika (na IPTV i DTH tehnologiji) na tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade koje ukupno ima 835.000 korisnika, pa time dolazi do inkrementalnog povećanja od [X]% odnosno HT uopće nema korisnika na tržištu zemaljske televizije putem DVB-T-a.

Dodatno, prema mišljenju HT-a, pokazatelji o kretanjima na tržištu upućuju na to da se radi o tržištu na kojem postoji djelotvorno tržišno natjecanje, a zbog čega tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade na DTH i DVB-T tehnologiji nikada nije niti bilo predmet regulacije.

HPP je traženu dokumentaciju i očitovanje dostavio 10. prosinca 2018.

HPP navodi da će realizacija koncentracije pozitivno utjecati na razvoj tržišta naplatne televizije, na zadržavanje vrijednosti tržišta besplatne televizije i pozitivno djelovati na povećanje tržišta maloprodaje elektroničkih uređaja koje korelira s povećanjem telekomunikacijskog tržišta te olakšati prelazak na DVB-T2 tehnologiju i oslobađanje frekvencija druge digitalne dividende, što je preduvjet za efektivan daljnji razvoj širokopojasnog pristupa internetu, posebice u ruralnim područjima.

HPP ističe kako EvoTv na tržištu naplatne televizije ne predstavlja značajan udio niti konkurenciju na tom tržištu. S druge strane, HPP navodi kako EvoTv donosi zdravu konkurenciju satelitskoj tehnologiji na ruralnim područjima gdje kablenska televizija i IPTV nisu dostupni. Na tim područjima nalazi se koncentracija cjenovno osjetljivih korisnika kojima je EvoTv prilagođen kao najjeftinija usluga naplatne televizije na tržištu. Upotreba EvoTv-a je, zbog načina distribucije, iznimno jednostavna što afirmativno utječe kako na stariju populaciju koja se lakše odlučuje za korištenje naplatne televizije tako i na korisnike kojima je prenosivost usluge zanimljiva.

Međutim, unatoč svim [X]. Također, potrebna su ulaganja u nove tehnologije radi zadržavanja konkurentnosti te nastup koji će omogućiti povećanje broja korisnika. Zato smatra da je za dugoročnu održivost EvoTv usluge neophodno povezati se s HT-om koji je u mogućnosti osigurati daljnji razvoj te usluge [X], a koji je jedini izrazio interes za ovakvom suradnjom.

HPP dalje navodi kako tržišni takmaci ne mogu biti ugroženi, obzirom da koriste sve ostale tehnologije i dostupni su na cjelokupnom teritoriju na kojem je dostupna i EvoTv usluga. Također, EvoTv usluga je komplementarna uslugama drugih operatora. Korisnici ju mogu koristiti bilo gdje i bez obzira koriste li već nekog drugog operatora kao primarnu uslugu.

HPP smatra da korisnici EvoTv usluge mogu očekivati kvalitetniju i jeftiniju uslugu, jer će povezivanje s HT-om prvenstveno omogućiti [X], a time i mogućnost snižavanja cijene te daljnji tehnički razvoj usluge, ali i bolju tehničku podršku te kvalitetniji kontaktni centar.

HPP smatra kako koncentracija neće imati negativan utjecaj na mjerodavnom tržištu prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade niti će imati negativan utjecaj na korisnike EvoTv usluge jer se radi o tržištu na kojem postoji učinkovito tržišno natjecanje.

Dana 14. prosinca 2018. HAKOM je zatražio očitovanje od Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: AZTN).

Zatraženo je očitovanje o tome treba li HT-ovu namjeru preuzimanja 100%-tnog udjela u temeljnom kapitalu HPP-a promatrati isključivo kroz tržište digitalne zemaljske naplatne televizije ili ju je potrebno promatrati i kroz tržište naplatne televizije koje obuhvaća i uslugu televizije putem različitih platformi (kabelska televizija (KTV), televizija utemeljena na IP protokolu (IPTV), satelitska televizija (SAT TV)). Također, zatraženo je očitovanje je li tržište digitalne zemaljske naplatne televizije potrebno promatrati i kroz povezana tržišta poput tržišta širokopojasnog pristupa internetu. Uzevši u obzir raspoloživost radiofrekvencijskog spektra za novim multipleksima, zatraženo je očitovanje je li mogućnost ulaska na tržište potencijalnog novog operatora dovoljna za daljnji razvoj djelotvornog tržišnog natjecanja ili treba uzeti u obzir i razdoblje koje je potencijalnom novom operatoru potrebno da navedenu uslugu ponudi na tržištu.

Naposljetku, zatraženo je očitovanje o utjecaju predložene koncentracije na ispunjenje mjera i uvjeta iz rješenja AZTN-a kojim je koncentracija između poduzetnika HT i OT-Optima Telekom d.d. ocijenjena uvjetno dopuštenom.

Također je zatražena informacija o mjerodavnoj pravnoj stečevini EU u području prava tržišnog natjecanja koja je primjenjiva u ovom predmetu koncentracije.

Istog dana, HAKOM je zatražio i očitovanje od Agencije za elektroničke medije (dalje: AEM) o tome podliježe li promjena vlasničke strukture u HPP-u i obvezi prijave iz članka 57. Zakona o elektroničkim medijima te, ako da, vodi li Vijeće za elektroničke medije postupak ocjene dopuštenosti koncentracije u smislu Zakona o elektroničkim medijima.

Vezano uz zatražena očitovanja od AZTN-a i AEM-a, HAKOM je obavijestio HT kako postoji mogućnost da, zbog složenih činjeničnih i pravnih okolnosti koncentracije, postupak ocjene prijave možda neće biti dovršen u roku od 30 dana od dana dostave prijave.

Dana 31. prosinca 2018. AZTN je dostavio očitovanje. U odnosu na utvrđivanje mjerodavnog tržišta, AZTN upućuje na primjenu Uredbe o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta (NN br. 9/11), a u odnosu na kriterije za ocjenu dopuštenosti koncentracije iz nadležnosti AZTN-a upućuje na primjenu Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika (NN br. 38/11), osobito njenog članka 16.

AZTN dalje u svojem očitovanju navodi primjere iz svoje prakse vezano uz ocjenu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika koji su operatori elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Tako, AZTN navodi da je u predmetu ocjene koncentracije HT-a i OT-Optima Telekoma d.d. ocijenio koncentraciju uvjetno dopuštenom te prihvatio mjere i uvjete HT-a kako bi se otklonili negativni učinci te koncentracije na tržišno natjecanje. Nadalje, AZTN je donio rješenje o djelomičnom ukidanju navedenog rješenja te rješenje u postupku ocjene koncentracije OT-Optima Telekom d.d. (dalje: OT) i H1 Telekom d.d. (dalje H1), kojim je prihvatio mjere i uvjete OT-a kako bi se otklonili negativni učinci te koncentracije na tržišno natjecanje.

U svim navedenim predmetima AZTN je zaključio kako mjerodavna tržišta predložena od podnositelja prijave u bitnome odgovaraju mjerodavnim tržištima koje je HAKOM odredio za potrebe prethodne regulacije te je smatrao ispravnim prihvatiti predložena mjerodavna tržišta kao relevantna.

Prihvaćene mjere i uvjeti u za to određenim rokovima iz navedenih rješenja AZTN-a zajedno čine mjere i uvjete koje su sudionici koncentracija dužni ispuniti kako bi se otklonili negativni učinci predmetnih koncentracija na tržišno natjecanje u rokovima utvrđenim za njihovo ispunjenje.

AZTN u svojem očitovanju ističe da je jednom od mjera obvezao HT da osigura upravljanje OT-ovom imovinom koje, za vrijeme trajanja koncentracije, neće dovesti do podkapitalizacije imovine OT-a u odnosu na stanje na početku razdoblja koncentracije te koje će omogućiti da imovina OT-a (korisnička baza i infrastruktura) sudjeluje, najmanje u sličnim omjerima, u odnosu na tržište na kraju razdoblja trajanja koncentracije kao i na početku razdoblja trajanja koncentracije.

U tom smislu AZTN ističe kako će Povjerenik koji prati provedbu mjera koncentracije HT-a i OT-a, ovisno o odluci HAKOM-a, uključiti tu činjenicu u svoje analize za potrebe izvješća prema AZTN-u u narednim izvještajnim razdobljima.

AZTN ističe kako je buduća postupanja HT-a također ovlašten ocjenjivati i kroz druge instrumente iz svoje nadležnosti, osobito kroz utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika.

Zaključno, AZTN skreće pozornost da je Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja propisano da je u njegovoj primjeni, osobito u slučajevima pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, AZTN ovlašten primijeniti na odgovarajući način kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji. U tom kontekstu AZTN u predmetima ocjene koncentracija primjenjuje odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (dalje: Uredba EZ o koncentracijama) i odredbe Konsolidirane jurisdikcijske obavijesti Europske komisije prema Uredbi Vijeća br. 139/2004 (2008/C 95/01).

Dana 4. siječnja 2019. HAKOM je, sukladno odredbi članka 100. stavak 3. ZUP-a, donio privremeno rješenje kojim je ocijenjeno da bi predmetna koncentracija mogla imati značajan utjecaj na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu te kojim se do donošenja konačne odluke zabranjuje daljnja provedba koncentracije.

U nastavku postupka, dana 21. siječnja 2019. zaprimljeno je očitovanje AEM-a, u kojem se navodi kako AEM, u smislu Zakona o elektroničkim medijima, postupak ocjene dopuštenosti koncentracije provodi po zahtjevu zainteresirane strane ili u slučaju da utvrdi kako se radi o nedopuštenoj koncentraciji. U tom smislu, ako zaprimi zahtjev ili ako utvrdi da se radi o nedopuštenoj koncentraciji, AEM će donijeti odgovarajuću odluku.

b) Komentari zainteresiranih subjekata i javnosti primljeni na javnom pozivu

U razdoblju od 15. do 30. siječnja 2019. HAKOM je na svojoj internet stranici objavio javni poziv za davanje komentara o predmetnoj koncentraciji.

Na javni poziv pristiglo je deset komentara od čega su šest komentari fizičkih osoba, jedan komentar zastupnika u Hrvatskom saboru, jedan komentar odvjetničkog društva te dva komentara operatora elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga.

Četiri fizičke osobe (M.S., D., X., M.M.) protive se koncentraciji, ističući kako HT već i sada ima prevelik monopol na tržištu. Jedna fizička osoba (G.P.) općenito je komentirala stanje na tržištu, a koncentraciju može podržati ako bi to značilo vraćanje programa „Eurosport“ u programski paket HT-a.

Jedna fizička osoba (K.L.) smatra da se konačno rješenje u predmetu ne može donijeti bez izričite suglasnosti AZTN-a, jer se ne radi o klasičnim tržištima elektroničkih komunikacija. U odnosu na samu koncentraciju, smatra kako HAKOM treba utvrditi kako se ona odražava na usluge televizijskog prijenosa i na tržište televizijskih prava u cjelini. Smatra da se koncentracija ne može odobriti dok se ne dobije očitovanje društva Odašiljači i veze d.o.o. jer je predmetna usluga povezana s MUX C i E sustavima. Kao jedan od uvjeta za odobrenje koncentracije vidi javni natječaj putem kojeg bi se pružanje usluga zemaljske televizije ponudile i drugim sudionicima na tržištu. Bez zadovoljenja tih uvjeta, HT-u bi se omogućio monopolni status na tržištu, koji bi doveo do usporavanja rasta pristupa širokopojasnom internetu, posebice u ruralnim dijelovima Republike Hrvatske (dalje: RH).

Zastupnik u Hrvatskom saboru, g. Miro Bulj, protivi se koncentraciji za koju smatra da šteti državi, a koristi stranom operateru (HT) koji ima monopol na tržištu u RH i najveću dobit od svih država u Europi.

Odvjetničko društvo BRADVICA, MARIĆ, WAHL, CESAREC d.o.o. iz Zagreba u svojem komentaru prvenstveno problematizira nadležnost HAKOM-a za ocjenu predmetne koncentracije, smatrajući da bi mogućnost ispitivanja koncentracije koja ne zadovoljava prag za ispitivanje od strane AZTN-a predstavljala sukob nadležnosti. Dodatno ističu kako je upitno na koji način bi HAKOM proveo ispitivanje koncentracije, jer procesnih pravila nema. U odnosu na samu koncentraciju ističu kako ova koncentracija u kontekstu prisutnog oligopola ne bi niti mogla biti odobrena, pa bi se HAKOM našao u poziciji da zabrani koncentraciju koja niti nije ispunjavala pragove za prijavu pred AZTN-om.

Operator Tele2 u svojem komentaru prvenstveno ističe kako bi predmetna koncentracija imala značajne negativne učinke i na tržišta elektroničkih komunikacijskih usluga u pokretnim i nepokretnim mrežama. Tele2 smatra kako je predmetna koncentracija još jedan korak prema uspostavi duopola na tržištu, jer su u prijašnjim koncentracijama koje su proveli HT i A1 u potpunosti nestali alternativni operatori koji su uz elektroničke komunikacijske usluge pružali i uslugu naplatne televizije. Usluga EvoTv-a ostala je tako jedina takva dostupna na tržištu. Nadalje, Tele2 ističe kako bi odobrenjem predmetne koncentracije bio doveden u neravnopravan položaj na tržištu. Prvenstveno, koncentracijom bi se onemogućilo natjecanje Tele2 u pružanju konvergentnih usluga koje se prodaju u paketima. Tele2 objašnjava da, kao operator koji djeluje samo na tržištu pokretnih komunikacija, konvergentne usluge može ponuditi samo u suradnji s nekim drugim operatorom. U tom smislu ističe uspješnu suradnju s HP-om u zajedničkoj prodaji usluga Tele2 i EvoTv-a. Tele2 ističe da je bio i zainteresiran za preuzimanjem udjela u HPP-u i za kupnju EvoTv usluge. Međutim, u tom procesu nije dobio relevantne financijske podatke, zbog čega izražava sumnju da je kupac EvoTv usluge već bio unaprijed određen. Tele2 dalje navodi kako bi koncentracija isključila sve druge takmace iz pristupa tržištu zemaljske naplatne televizije. Ta televizija predstavlja specifično tehničko

rješenje kojim se usluga može pružiti i na lokacijama gdje nema pristupa internetu, čime imatelju te usluge donosi komparativnu prednost. Naposljetku, Tele2 ističe da bi, u slučaju da se predmetna koncentracija ipak odobri, trebalo odrediti mjere u vidu obveze pružanja veleprodajnog pristupa EvoTv usluzi sa cjelokupnim sadržajem odnosno pristup samoj EvoTv platformi.

Operator A1 u opširnom očitovanju iznosi svoje viđenje koncentracije te komentira navode stranaka i očitovanje AZTN-a iz privremenog rješenja. Tako, A1 smatra kako je ponuda EvoTv usluge povoljnija od usluge satelitske televizije. U odnosu na tržišni udio ističe da bi dodatno povećanje ionako visokog tržišnog udjela HT-a dovelo do značajnog narušavanja tržišnog natjecanja s obzirom da bi kupnja EvoTv-a omogućila HT-u prodaju usluga i u onim područjima gdje je postojeća bakrena mreža najlošije kvalitete, te zbog značajno narušenih parametara bakrene parice nije uopće moguće pružiti IPTV uslugu u HD standardu ili uopće nije dostupna niti u SD niti u HD standardu. Pri tome treba uzeti u obzir da se EvoTv usluga pruža putem DVB-T2 standarda u SD i HD kvaliteti što ju čini i atraktivnijom u odnosu na usluge koje bi se mogle pružiti krajnjim korisnicima korištenjem trenutno raspoloživih veleprodajnih usluga u navedenim područjima. Naime, s obzirom da u navedenim područjima alternativnim operatorima nisu dostupne veleprodajne usluge zadovoljavajućih kvaliteta putem kojih bi mogli konkurirati HT-u na maloprodajnom tržištu pružanja ove usluge, HT bi kupnjom EvoTv-a imao dodatnu prednost u odnosu na svoje konkurente u navedenim područjima koja su ujedno i većinom ruralna područja. A1 također ističe da je podnio indikativnu ponudu za kupnju EvoTv usluge [8].

Prema mišljenju A1 realizacija koncentracije će isključivo negativno djelovati na razvoj tržišta naplatne televizije, te ni na koji način neće olakšati prelazak na DVB-T2 tehnologiju i oslobađanje frekvencija druge digitalne dividende.

U odnosu na mišljenje AZTN-a, u kojem se iznose primjeri mjera koje je u dosadašnjoj praksi ocjenjivanja koncentracija na tržištima elektroničkih komunikacija AZTN određivao (koncentracija HT/OT), A1 iznosi da je upitno koliko su postavljene mjere otklonile ili će otkloniti negativne učinke koncentracije te koliko će ista doprinijeti oporavku OT-a s obzirom da ovaj poduzetnik funkcionira isključivo po principu korištenja veleprodajnih usluga HT-a čije su cijene od 2017. narasle.

Zaključno, A1 smatra da bi koncentraciju trebalo zabraniti kao nedopuštenu te da nikakve mjere ne mogu otkloniti izrazito negativne posljedice koje bi nastale na tržištu. A1 ponavlja svoj indikativni interes za kupnjom udjela u HPP-u, odnosno za kupnju EvoTv-a.

c) Očitovanje HT-a o prijedlogu mjera koje može ponuditi i o mjerama koje smatra neprikladnima

Dana 20. veljače 2019. HT je dostavio prijedlog mjera koje može ponuditi radi otklanjanja štetnih učinaka koncentracije.

Uvodno, HT navodi kako je *paytv* tržište na kojem su prisutni operatori koji pružaju usluge na različitim tehnologijama te gdje jedan operator u pravilu pruža ovu uslugu putem više tehnologija. Naglašava kako pružanje *paytv* usluga na većini tehnologija nije uopće ograničeno u smislu volumena prodaje (broja korisnika) tih usluga te je osim relativno male početne investicije mogućnost ulaska na ovo tržište neograničena. Važeći regulatorni okvir ne postavlja prepreke za povećanje broja korisnika i/ili ulazak na tržište *Paytv* putem IPTV tehnologije.

Naime, HT je dužan omogućiti veleprodajnu uslugu (bitstream s pripadajućim privatnim virtualnim kanalom za TV uslugu) praktično na području cijele Republike Hrvatske, a postojeći i/ili budući konkurenti mogu tu uslugu iznajmljivati sukladno svojim potrebama tj. kada nađu maloprodajnog korisnika.

Slična je situacija i s pružanjem *paytv* usluge na satelitskoj tehnologiji na kojoj gotovo da niti nema ograničenja za ulazak novog konkurenta na ovo tržište putem te tehnologije. Treba uzeti u obzir da je velika vjerojatnost ulaska novog konkurenta na novom spektru koji bi preostao nakon prelaska tzv. *free-to-air* operatora na DVB-T2 sustav kodiranja.

Što se tiče pružanja *paytv* usluge putem kabelaške tehnologije HT naglašava kako je ova tehnologija pružanja usluge još uvijek nedovoljno iskorištena te je na područjima na kojima je prisutna u potpunosti kontrolirana od strane konkurenta HT Grupe, čime se dodatno dokazuje veliki konkurentski pritisak HT-ovih tržišnih takmaca.

Dodatno, HT smatra kako pri ocjeni predmetne koncentracije svakako treba uzeti u obzir kako postojeću tako i buduću konkurenciju koja svoje usluge pruža putem Internet protokola po tzv. Over the Top principu (OTT).

Također, treba uzeti u obzir i postojeće regulatorne mjere kojima se bitno ograničava poslovanje ne samo HT-a već i HT Grupe. Naime, HAKOM ima, za razliku od AZTN-a koji ima ovlasti samo u postupku odobrenja koncentracije i/ili tijekom postupaka ocjene sporazuma odnosno utvrđivanja zlorabne vladajuće položaja, bitno širu nadležnost kroz *ex ante* regulaciju i nametanje odgovarajućih mjera. HT smatra kako su svi eventualni štetni učinci na tržištu otklonjeni kroz važeći regulatorni okvir i tamo određenu kontrolu cijena.

U nastavku očitovanja HT predlaže sljedeće konkretne mjere:

1. HT neće, do isteka roka dozvole za uporabu radiofrekvencijskog spektra za pružanje usluge upravljanja elektroničkim komunikacijskim mrežama digitalne televizije za multiplekse MUX C i MUX E na području RH, broj RF-DTV-01/11, koju je izdao HAKOM, a koja vrijedi do 26. listopada 2021. (u daljnjem tekstu: Dozvola), ukinuti tehnologiju zemaljske digitalne tehnologije odnosno nastaviti će pružati EvoTv uslugu putem iste tehnologije. Rok primjene mjere: do 26. listopada 2021.

HT obrazlaže kako je ova mjera usmjerena na očuvanje vrijednosti dosadašnjih ulaganja koje su izvršili prvenstveno OiV, a onda i HPP i HP kao nositelji gore navedene Dozvole. Usprkos tome što HT ima zamjenska tehnološka rješenja i mogao bi migrirati postojeće korisnike na nova tehnološka rješenja, ovom mjerom određuje se obveza zadržati tehnologiju koja osigurava najveću pokrivenost. Iz perspektive korisnika, važno je što bi se ovom mjerom i dalje zadržala mogućnost da krajnji korisnici sve do 26. listopada 2021. biraju pristupačniju i jednostavniju uslugu televizije s većom dostupnošću u odnosu na IPTV tehnologiju.

2. HT se obvezuje u zakonom određenom roku, a najkasnije do isteka važeće Dozvole, zatražiti produljenje Dozvole za narednih 10 godina.

HT obrazlaže kako, budući da postoje evidentne prednosti od prisutnosti tehnologije zahvaljujući kojoj se pruža EvoTv usluga, kao i da postoje prednosti za krajnje korisnike od samog postojanja EvoTv usluge na tržištu, predloženom mjerom HAKOM bi prevenirao bilo kakav eventualni pokušaj HT-a za ukidanjem tehnologije i same usluge. Time HAKOM

dugoročno štiti daljnji razvoj tržišta, osigurava veći izbor usluga za krajnje korisnike. Također se i ovom mjerom osigurava dugoročnost ulaganja OiV-a i stvara osnova za buduća ulaganja koja mogu dodatno povećati konkurentski pritisak na tržištu. HT je spreman najkasnije do isteka Dozvole zatražiti produljenje iste.

3. Do isteka dozvole, odnosno do 26. listopada 2021., HT neće napraviti nikakvu statusnu promjenu HPP-a koja bi rezultirala prestankom postojanja društva.

HT obrazlaže kako se predloženom mjerom dodatno osigurava ispunjenje i prethodnih dviju mjera jer se ovime sprječava migracija EvoTv korisnika s trenutne tehnologije na neku drugu tehnologiju kojom raspolaže HT i to provedbom neke od statusnih promjena, poput pripajanja, spajanja ili pak likvidacije društva. Na ovaj se način osigurava prisutnost EvoTv usluge sve dok traje dozvola izdana HP-u, HPP-u i OiV-u.

HT ističe kako su sve tri predložene mjere usmjerene su ne samo na očuvanje vrijednosti tržišta i daljnji razvoj tehnologije, već su i u korist krajnjih korisnika kojima se ostavlja mogućnost da i dalje mogu birati između različitih pravnih osoba kao pružatelja „paytv“ usluga, ovisno o njihovim mogućnostima i potrebama.

4. U slučaju da HT nudi EvoTv usluga u paketu sa svojom uslugom širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži cijena za paket usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži i EvoTv usluge neće uključivati dodatne popuste koji nisu krajnjem korisniku dostupni i u okviru samostalne ponude za svaku od tih usluga. Nalaže se HT-u da o cijenama za pakete usluga širokopojasnog pristupa internetu i EvoTv usluge obavijesti HAKOM najkasnije 8 dana prije primjene istih.

Kao rok primjene mjere HT predlaže 18 mjeseci od odluke HAKOM-a kojom se odobrava predmetna koncentracija.

HT obrazlaže ovu mjeru na način da će EvoTv uslugu pružati i samostalno, a kada je nudi u prodajnom paketu s uslugom širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži, bit će mu zabranjeno dodjeljivati dodatne popuste za prodaju u prodajnom paketu tijekom trajanja ove mjere. Pojednostavljeno, kada uslugu EvoTv prodaje u prodajnom paketu zajedno s uslugom širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži cijena takvog prodajnog paketa za krajnjeg korisnika predstavljat će zbroj samostalnih cijena navedenih usluga. Tako će primjerice, za vrijeme trajanja ove mjere, svoj MAX2 S paket koji inače prodaje po cijeni od 176,43 kn (s PDV-om) bez ugovorne obveze te uslugu EvoTv koja se prodaje po cijeni od 69,99 kn (s PDV-om) za 3 buketa moći ponuditi isključivo po cijeni od 246,42 kn (s PDV-om).

Ovom mjerom adresira se potencijalni negativan utjecaj na tržište koji bi mogao nastati prelijevanjem tržišne snage HT-a s tržišta širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži na uslugu EvoTv (zabrana „bundlinga“). Ovom mjerom zapravo bi se de facto zabranilo, prema regulatornim pravilima dopušteno, paketiranje usluga (tzv. „bundle“) pri kojem se jedna ili obje usluge iz paketa mogu korisnicima, zbog učinkovitosti, ponuditi po cijeni paketa koja je niža od zbroja jediničnih cijena za svaku od usluga od kojih se paket sastoji.

Također, na ovaj način zabranilo bi se unakrsno subvencioniranje (tzv. „cross-subsidy“) između usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži i EvoTv usluge imajući u vidu da se radi o uslugama koje nisu dio istog tržišta.

Mjera će omogućiti i krajnjim korisnicima npr. A1 i/ili Tele2 da i dalje imaju mogućnost koristiti uslugu EvoTv-a po istoj cijeni kao i korisnik HT-ove usluge širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži, pa se time za krajnjeg korisnika drugih operatora ništa neće promijeniti.

Kako bi se osigurala kontrola postupanja HT-a po navedenoj dodatnoj mjeri koju je dužan ispunjavati u relevantnom vremenskom periodu u pogledu cijena paketa usluga širokopojasnog pristupa internetu i usluge EvoTv, HT je dužan obavijestiti HAKOM, najkasnije 8 dana ranije, o cijenama takvih paketa te planiranom početku primjene istih.

Osim predloženih mjera, HT u svojem očitovanju analizira razloge zbog kojih mjera tzv. resale modela EvoTv usluge nije moguća.

HT ističe da nije u mogućnosti niti zbog poslovnih niti zbog pravnih prepreka ponuditi mjeru preprodaje EvoTv usluge na veleprodajnoj osnovi. [X].

U tom smislu, HT navodi kako bi:

- „resale“ mjera bila protivna trenutnom [X] odnosu s OiV-HPP-HP-om. Nametanje obveze OiV-u od strane HAKOM-a bilo bi protivno propisima jer nema osnove za određivanjem mjere strani koja nije niti sudionik postupka stjecanja udjela u HPP-u, odnosno koja nije podnositelj prijave. Mjera čija implementacija nije pod kontrolom podnositelja prijave sama po sebi nije mjera;
- „resale“ model poslovanja nije postojao na strani HPP-a niti ranije, prije predmetnog preuzimanja od strane HT-a, pa je očito kako poslovanje EvoTv usluge nije predstavljalo tada, niti predstavlja sada tzv. „essential facility“ uslijed čega bi bilo nužno HT-u nametnuti obvezu preprodaje EvoTv usluge na veleprodajnoj razini;
- „resale“ mjera bi iz perspektive kvalitete usluge za krajnje korisnike zapravo značila pogoršanje kvalitete u isporuci usluge postojećim korisnicima te ne bi mogla niti osigurati jednaku razinu kvalitete eventualnim novim korisnicima. Prednje ne samo iz tehničkih razloga zajedničkog korištenja MUX-eva već i zbog opet nemogućnosti da HPP ili bilo koja strana, uključujući i HT, jamči da će davatelji sadržaja pristati uopće ugovoriti uvjete za preprodaju sadržaja.

HT ističe kako je pravno također dvojbeno da li bi se zbog izmjene uvjeta ranije spomenutog ugovornog odnosa, uslijed određivanja „resale“ mjere, morali izmijeniti i uvjeti Dozvole dodijeljene za MUX E i MUX C. Naime, OIV je izgradio infrastrukturu prema tada poznatim uvjetima Dozvole i temeljem ugovornog odnosa koji nije uključivao „resale“ model, stoga je pitanje i zakonitosti mjere u odnosu na sva tri trenutna nositelja Dozvole. Što znači da bi HAKOM bio izložen potencijalnim tužbama za osporavanje rješenja kojim su određene mjere, a moguće i zahtjevima za naknadu štete. Daljnje ugovorne zapreke postoje i u odnosu na isporuku sadržaja („content“) za koji je, prema ugovornom odnosu, odgovoran [X]. Sadržaj se stječe od dobavljača za određeni teritorij, za određenu tehnologiju i za točno određene krajnje korisnike. Točnije, uvjeti za nabavku sadržaja razlikuju se ovisno o tome koristi li se samo za distribuciju vlastitim korisnicima (postoje i u tom dijelu razlike između korištenja za privatne svrhe i korištenja za prostore u kojima pristup ima šira publika, npr. javna mjesta, čekaonice, hoteli isl.) ili se dodatno sadržaj misli preprodavati. [X] nema ugovorom osigurano pravo na preprodaju sadržaja već je isti stekao samo za daljnju retransmisiju (u neizmijenjenom obliku) svojim krajnjim korisnicima EvoTv usluge. Obveza [X] da osigura sadržaj za preprodaju ne samo da je dodatno financijsko opterećenje za [X] već ovisi i o drugoj ugovornoj strani koja nema nikakvu obvezu pristati na to da se sadržaj preprodaje. Kada se uz navedeno uzme u obzir

da EvoTv usluga ima određeni raspored kanala koji se ne može mijenjati te ako [X] ne bi osigurao pravo preprodaje sadržaja, u praksi bi nastala situacija u kojoj korisnici EvoTv usluge kojima je ista dostupna po „resale“ modelu ne bi imali pristup istom sadržaju kao [X] korisnici. Time se opet narušava kvaliteta usluge za krajnje korisnike što nije i ne bi trebala biti intencija mjera.

Osim što, prema mišljenju HT-a, postoje objektivne prepreke implementaciji „resale“ mjere ova mjera stavila bi HT u nepovoljniju tržišnu poziciju u odnosu na poziciju koju HT ima danas i bez stjecanja EvoTv poslovanja. Mjera koja bi bila ekonomski neopravdana za HT, u suštini za HT znači kao da do odobrenja stjecanja EvoTv poslovanja nije niti došlo. Mjera kojom se HT stavlja u bitno lošiju poziciju ne samo u odnosu na konkurente na tržištu, već u odnosu na svoju poziciju i prije akvizicije, predstavlja za HT opravdani razlog zbog kojeg ne bi niti došlo do zaključenja transakcije.

Intencija je HT-a, kao i svakog drugog tržišnog subjekta koji odluke donosi na temelju ekonomskih pokazatelja, da kroz akviziciju EvoTv poslovanja prvenstveno restrukturira i optimizira poslovanja kako bi dalje mogao ostvarivati bolje poslovne rezultate. Proces restrukturiranja zahtijeva određeno vrijeme. Određivanje „resale“ mjere u trenutku dok restrukturiranje još nije završeno značilo bi da bi konkurenti na tržištu odmah koristili prednosti predmetne akvizicije, a da pri tome HT sam ne može ostvarivati iste te prednosti, odnosno čak je obvezan snositi troškove i restrukturiranja i prednosti koje ostvaruju konkurenti.

[X].

[X].

Zaključno, gledajući isključivo ekonomske razloge „resale“ mjere, a pod pretpostavkom da je implementacija takve mjere uopće moguća, za HT bi određivanje te mjere značilo da je akvizicijom EvoTv poslovanja, omogućio svojim konkurentima na tržištu da budu konkurentniji od HT-a samog te da pri tome HT snosi rizik i trošak restrukturiranja poslovanja EvoTv-a te dodatno još plaća [X] kupovne cijene prodavatelju u takvoj akviziciji. Stoga je sasvim jasno da je ova mjera toliko neprihvatljiva HT-u da niti jedan drugi savjesni gospodarstvenik u istoj situaciji ne bi mogao naći niti jedan opravdani razlog za zaključenje transakcije pod takvim uvjetima.

Ovakva mjera, suštinski bi zadirala u samu strukturu transakcije i kupoprodajnu cijenu čime bi se HT doveo u situaciju da izvijesti prodavatelja kako određeni uvjeti koncentracije nikako nisu i ne mogu biti prihvatljivi HT-u i da za HT takvo uvjetno odobrenje je kao da odobrenje nije niti dobiveno, odnosno kao da uvjet za zaključenje transakcije nije niti ispunjen.

Dodatno, HT argumentira kako HAKOM ne bi smio samostalno odrediti mjere kojima se otklanjaju uočeni negativni učinci koncentracije. Ističe kako HAKOM smije isključivo prihvatiti ili odbiti mjere koje je predložio HT. [X].

2. Mjerodavni pravni okvir

U odnosu na mjerodavni materijalni i procesni pravni okvir koji je primjenjiv u ovom postupku, HAKOM utvrđuje sljedeće.

Članak 68. stavka 6. ZEK-a propisuje kako HAKOM ocjenjuje prijavu namjere i njezine učinke na ostvarivanje regulatornih načela i ciljeva iz članka 5. ZEK-a te donosi odgovarajuću odluku na temelju provedenog postupka i utvrđenoga činjeničnog stanja, u roku od 30 dana od dana dostave prijave namjere.

Članak 5. stavak 2. ZEK-a propisuje kako se regulatorna načela i ciljevi ostvaruju, između ostalog, zaštitom tržišnog natjecanja na dobrobit krajnjih korisnika usluga. Stavak 3. istog članka propisuje da HAKOM promiče tržišno natjecanje u obavljanju djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, i to osobito sprječavanjem narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija, uključujući i prijenos sadržaja. Stavak 7. istog članka propisuje da će u obavljanju regulatornih poslova propisanih ZEK-om HAKOM u najvećoj mogućoj mjeri voditi računa o mjerodavnoj pravnoj stečevini Europske unije u području elektroničkih komunikacija i tržišnog natjecanja.

Članak 6. ZEK-a propisuje kako primjena odredaba ZEK-a ne utječe na djelokrug i ovlasti tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja te kako će HAKOM osobito surađivati s tijelom nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja, i to na način da zahtijeva mišljenje tog tijela.

Iz navedenih odredbi proizlazi da je zakonodavac HAKOM-u dao ovlast za ispitivanje sukladnosti koncentracije sa zaštitom tržišnog natjecanja, a u cilju sprječavanja narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija, uključujući i prijenos sadržaja, u onim slučajevima u kojima ispitivanje koncentracije nije u isključivoj nadležnosti AZTN-a.

U ovom predmetu radi se o upravo takvoj koncentraciji.

Nadalje, ZEK u pogledu postupka ocjene koncentracije ne sadrži detaljne procesne korake kakve sadrži Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno kakvi su sadržani u Uredbi EZ o koncentracijama i povezanim propisima pravne stečevine.

Međutim, ZEK eksplicitno obvezuje HAKOM na poštivanje pravne stečevine EU u području tržišnog natjecanja. Dodatno, na obvezu primjene pravne stečevine EU prilikom ocjene koncentracije ukazuje i AZTN u svojem mišljenju. U tom smislu, a uzevši u obzir kako je i Uredbom EZ o koncentracijama i domaćim Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja predviđen postupak ispitivanja koncentracije u dvije faze, HAKOM smatra opravdanim takav pristup primijeniti u ovom predmetu.

Kako je u privremenom rješenju utvrđeno da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na mjerodavno tržište, HAKOM je pokrenuo drugu fazu ispitivanja koncentracije, u kojoj je proveo postupak javnog savjetovanja te u kojoj je ispitaio mogu li potencijalni štetni učinci koncentracije biti otklonjeni mjerama koje predlaže HT.

Zaključci HAKOM-a o ovoj koncentraciji dani su u nastavku.

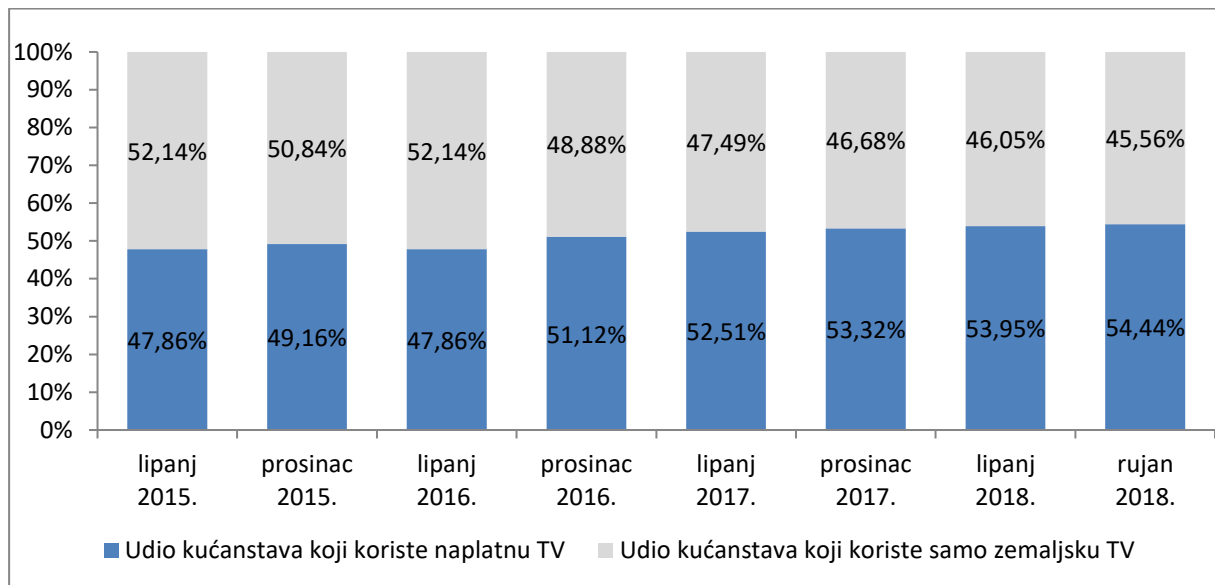
3. Mjerodavna tržišta

HT i HPP djeluju na tržištu distribucije televizijskih programa na maloprodajnoj razini.

Korisnici u Republici Hrvatskoj pristup usluzi distribucije televizijskih programa mogu ostvariti kroz tzv. nenaplatnu televiziju (*Free-to-air TV*, preko zemaljske digitalne televizije ili satelitske televizije) te kroz različite oblike naplatnih televizija (*Pay TV*).

Iz slike 1 je vidljivo kako je udio kućanstava koji ne koriste naplatnu TV iznosio oko 45 posto na kraju trećeg tromjesečja 2018. Uzevši u obzir da se taj udio postupno iz godine u godinu smanjuje, HAKOM zaključuje kako taj dio tržišta predstavlja potencijal širenja usluge naplatne televizije odnosno predstavlja potencijal operatorima za akviziciju novih korisnika koji su spremni dodatno plaćati za TV sadržaj.

Slika 1 – Udio kućanstava koja ne koriste naplatnu TV

U RH usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade (*Pay TV*) krajnjem korisniku je dostupna na sljedeće načine: (i) putem bakrene parice ili svjetlovodne niti (IPTV usluga) (ii) putem kabljskih mreža (KTV usluga), (iii) putem satelitskih veza (SATTV usluga) te (iv) putem mreže zemaljske digitalne televizije (zemaljska DTV mreža) u koju ulazi EvoTv usluga.

HT pruža uslugu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade putem bakrene parice ili svjetlovodne niti (IPTV usluga) i putem satelitskih veza (SATTV usluga). Usluga EvoTv koju pružaju HPP, HP i OiV je vrsta naplatne televizije kod koje se televizijski programi odašilju putem zemaljske DTV mreže i primaju putem zemaljskih antena te je jedina usluga digitalne zemaljske naplatne televizije u Republici Hrvatskoj.

Kako bi HAKOM ocijenio koncentraciju sa stajališta tržišnog natjecanja, potrebno je utvrditi mjerodavna tržišta u dimenziji usluga i zemljopisnoj dimenziji. Utvrđivanje mjerodavnog tržišta ima cilj odrediti neposredna tržišna ograničenja s kojima se suočava poduzetnik nastao koncentracijom.

Za potrebe ove odluke, HAKOM je odredio sljedeća mjerodavna tržišta na maloprodajnoj razini, a na koja ova koncentracija ima značajan utjecaj:

- tržište maloprodaje usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade
- tržište maloprodaje usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži.

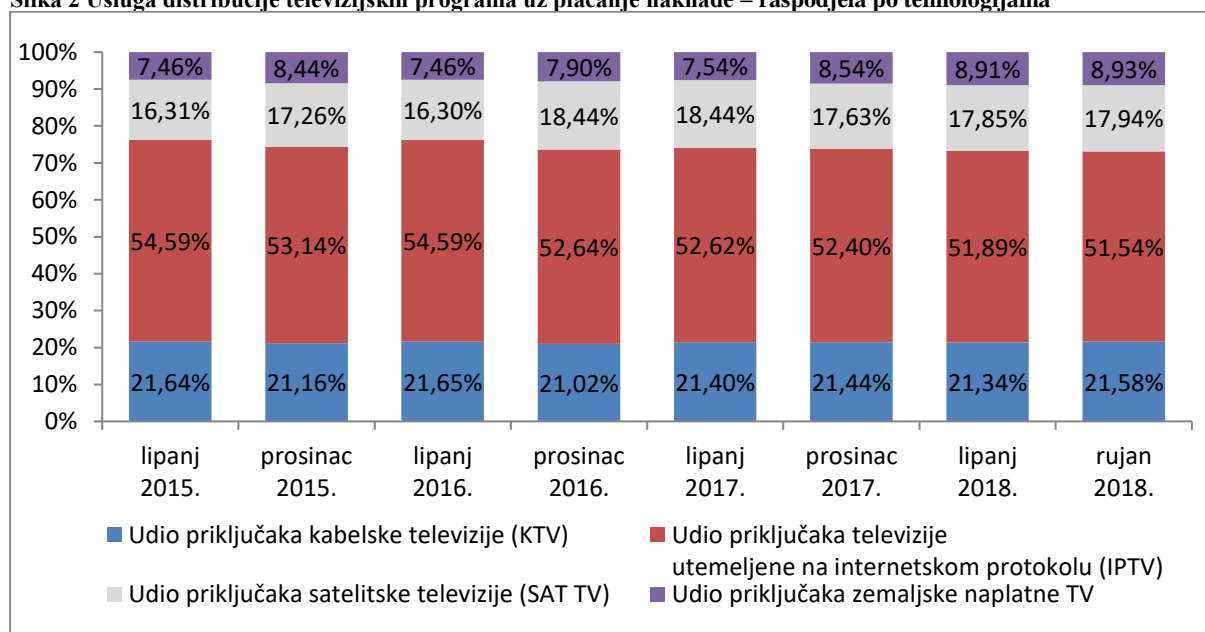
3.1. Tržište maloprodaje usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade

a) Mjerodavno tržište u dimenziji usluga

Prilikom utvrđivanja dimenzije usluga, HAKOM je promatrao zamjenjivost sa strane potražnje između različitih načina pružanja usluge distribucije televizijskih programa na maloprodajnoj razini odnosno zamjenjivost svih naplatnih televizija neovisno o platformi preko koje se pružaju u odnosu na zemaljsku digitalnu naplatnu televiziju.

Promatrajući uslugu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade, iz slike 2 je vidljivo kako je IPTV usluga najzastupljenija usluga naplatne televizije u RH.

Slika 2 Usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade – raspodjela po tehnologijama

IPTV (*Internet Protocol Television*) usluga omogućava krajnjim korisnicima praćenje određenog broja televizijskih i radijskih programa u digitalnom obliku te niz dodatnih usluga poput videoteke (*Video on Demand, VoD*), automatskog snimanja određenih programa te snimanja na zahtjev, elektroničkog programskog vodiča (EPG) i drugih dodatnih usluga. Također, korisnicima je putem ove platforme omogućeno i gledanje određenih ekskluzivnih (sportskih) sadržaja uz dodatnu naknadu. Svi operatori koji pružaju IPTV uslugu krajnjim korisnicima u Republici Hrvatskoj u svojoj ponudi imaju određeni broj nacionalnih programa te veći ili manji broj stranih programa.

KTV usluga također krajnjim korisnicima omogućava praćenje televizijskih programa u digitalnom obliku. Operatori koji pružaju KTV uslugu u Republici Hrvatskoj u svojoj ponudi imaju "glavne" nacionalne programe te određeni broj stranih programa pa krajnji korisnici ugovaranjem KTV usluge, jednako kao kod IPTV usluge, nemaju potrebu koristiti digitalni zemaljski prijam televizijskog signala već sve navedene programe mogu pratiti putem KTV usluge. Bez obzira što se KTV usluga pruža putem kabelskih mreža te se po tom pitanju razlikuje od IPTV usluge koja se pruža putem druge mrežne infrastrukture, krajnji korisnici uglavnom ne primjećuju navedenu razliku te im stoga ista nije bitna, a pogotovo iz razloga što

im i jedna i druga usluga pružaju gotovo identične osnovne funkcionalnosti, odnosno praćenje nacionalnih i stranih televizijskih programa te gledanje određenih ekskluzivnih (sportskih) sadržaja.

SATTV usluga ima slične osnovne funkcionalnosti kao IPTV i KTV usluga. Operatori koji pružaju SATTV uslugu u Republici Hrvatskoj u svojoj ponudi također imaju "glavne" nacionalne programe te određeni broj stranih programa pa krajnji korisnici ugovaranjem SATTV usluge, jednako kao kod IPTV i KTV usluge, nemaju potrebu koristiti digitalni zemaljski prijam televizijskog signala, već sve navedene programe mogu pratiti putem SATTV usluge. SATTV usluga, u odnosu na IPTV i KTV uslugu, ima određena ograničenja. Primjerice, korištenje SATTV usluge od korisnika zahtijeva postavljanje satelitske antene koja omogućava prijam televizijskih programa što nije slučaj kod IPTV i KTV usluge. Isto tako, ponude operatora koji nude SATTV uslugu uglavnom imaju manje dodatnih (interaktivnih) sadržaja koji se nude korisnicima u odnosu na IPTV i KTV uslugu, kao što je usluga snimanja i kasnijeg gledanja određenih programa ili videa na zahtjev. Usprkos navedenim razlikama, HAKOM je mišljenja kako spomenuta ograničenja nisu toliko značajna da bi se zaključilo kako SATTV usluga nije zamjenska usluga IPTV i KTV usluzi.

Digitalna zemaljska naplatna televizija ima slične osnovne funkcionalnosti koje korisnici ostvaruju korištenjem usluge televizije preko prethodno spomenutih platformi. Operator koji pruža digitalnu zemaljsku naplatnu televiziju u Republici Hrvatskoj u svojoj ponudi ima osnovne nacionalne programe te određeni broj stranih programa kao što je slučaj i s ostalim naplatnim televizijskim programima neovisno o platformi preko koje se ista pruža. Digitalna zemaljska naplatna televizija, poput SATTV usluge, nudi korisnicima manje dodatnih (interaktivnih) sadržaja (usluga snimanja i kasnijeg gledanja i video na zahtjev).

Temeljem svega prethodno navedenog, HAKOM je mišljenja kako su krajnjim korisnicima svi tipovi naplatnih televizijskih programa, neovisno o tehničkom rješenju koje upotrebljavaju, funkcionalno međusobno zamjenjivi.

Nadalje, operatori usluga naplatne televizije definiraju svoje programske pakete na način da su osnovni programi zastupljeni u svim paketima, dok se razlike u ponudama stvaraju u dodatnim programima koje operatori uvrštavaju u svoje osnovne ili proširene pakete te se u skladu s navedenim mijenjaju i konačne maloprodajne cijene koje korisnici plaćaju. Međutim, korisnici biraju određeni programski paket ovisno o programima koje žele pratiti bez obzira nudi li se navedeni paket putem zemaljske digitalne TV ili neke druge usluge distribucije (IPTV, KTV, SATTV). Također, s obzirom da se uz uslugu naplatne televizije koriste i druge elektroničke komunikacijske usluge, pri čemu se paketi koji sadrže i druge elektroničke komunikacijske usluge ne razlikuju značajno od cijene samostalne usluge naplatne televizije, korisnici su cjenovno osjetljivi promatrajući ukupnu cijenu za elektroničke komunikacijske usluge koje koriste.

Stoga, ovisno o potrebama krajnjih korisnika, HAKOM je mišljenja kako su krajnjim korisnicima svi tipovi naplatnih televizijskih programa, neovisno o tehničkom rješenju koje upotrebljavaju, cjenovno međusobno zamjenjivi.

HAKOM je razmatrao i uslugu Hrvatske radiotelevizije (HRT) koja putem satelitskih kartica koje ima u svojoj ponudi, korisnicima omogućava prijam televizijskih programa uz plaćanje naknade putem satelitskih veza. Ipak, s obzirom da korištenjem HRT-ove satelitske kartice korisnik može primiti isključivo programe HRT-a te da se za prijam ostalih nacionalnih i

stranih programa korisnici moraju pobrinuti na drugačiji način, HAKOM smatra kako se na strani potražnje navedena usluga ne može smatrati zamjenskom uslugom digitalnoj zemaljskoj naplatnoj TV.

Temeljem svega prethodno navedenog HAKOM zaključuje da su svi tipovi naplatnih televizija, neovisno o tehničkom rješenju koje upotrebljavaju (IPTV, KTV, SATTV, zemaljska digitalna naplatna televizija) dio istog tržišta.

b) Mjerodavno tržište u zemljopisnoj dimenziji

Kod pružanja usluge naplatne televizije kod svih tehničkih rješenja postoje određena zemljopisna ograničenja ovisno o dostupnosti distribucijske mreže na ciljanom zemljopisnom području za pružanje usluge. To se prvenstveno odnosi na ruralna područja za koja ne postoji dostatan komercijalni interes operatora za ulaganja u pristupne mreže koja bi omogućile uslugu naplatne televizije putem IPTV ili KTV tehnologije. Korisnicima s tih područja, operatori koji inače nude IPTV ili KTV uslugu, nude zamjensku SAT TV uslugu. Također, iako ni digitalna zemaljska naplatna televizija nije dostupna na cijelom teritoriju Republike Hrvatske, dio korisnika ima mogućnost koristiti istu na područjima gdje IPTV ili KTV tehnologija nije dostupna.

Međutim, operatori usluge ne razlikuju cjenovno ovisno o području pružanja, odnosno usluge pružaju pod istim uvjetima i cijenama na cijelom teritoriju Republike Hrvatske na kojem je usluga dostupna.

Stoga HAKOM zaključuje da je mjerodavno tržište u zemljopisnoj dimenziji za pružanje usluge distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade u opsegu nacionalno, odnosno, mjerodavno tržište u zemljopisnoj dimenziji čini cijeli teritorij Republike Hrvatske.

3.2. Tržište maloprodaje usluga širokopojsnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži

HT kupnjom EvoTv usluge ulazi u područje naplatne televizije koja se pruža preko zemaljske digitalne televizije (zemaljska DTV mreža) odnosno preko tehničkog rješenja preko kojeg nije moguće pružati uslugu širokopojsnog pristupa internetu, za razliku od ostalih tehničkih rješenja preko kojih se pružaju ostali oblici naplatnih televizija (IPTV, KTV, SATTV).

Međutim, s obzirom da u Republici Hrvatskoj vrlo važnu ulogu imaju povezane (bundle) usluge, odnosno da krajnji korisnici u velikoj mjeri uzimaju pakete usluga, a ne samostalne usluge, potrebno je promotriti utjecaj predmetne koncentracije na tržišno natjecanje na druga tržišta na koja koncentracija može imati značajni učinak.

Naime, broj korisnika koji koristi pakete usluga raste te na kraju 2018. postoji oko milijun korisnika paketa usluga, od čega oko 60% korisnika koristi pakete usluga koji u sebi uključuju uslugu naplatne televizije, koju uglavnom vezuju uz uslugu širokopojsnog pristupa internetu. Promatrajući tržišna kretanja u zadnjih nekoliko godina te uzevši u obzir koje usluge danas, s naglaskom na buduće razdoblje, predstavljaju ključne usluge za krajnje korisnike, HAKOM je mišljenja kako će se nastaviti snažan rast broja korisnika koji koriste pakete usluga te će ponude operatora pratiti spomenute trendove. Isto tako, HAKOM zaključuje kako nije moguće isključiti da krajnji korisnici prilikom odabira operatora koji im nudi širokopojsni pristup internetu vode računa kakav im se sadržaj nudi unutar naplatne televizije. Drugim riječima, s obzirom da velika većina operatora nudi širokopojsni pristup internetu sličnih brzina i kakvoće, može se dogoditi

da krajnji korisnici prilikom odabira operatora koji im nudi paket usluga koji uključuje širokopojasni pristup internetu i uslugu naplatne televizije odabere onog operatora koji im ponudi atraktivniji TV sadržaj odnosno atraktivniju uslugu naplatne televizije.

Stoga, HAKOM smatra da je potrebno razmotriti utjecaj predmetne koncentracije na tržišno natjecanje na susjednom mjerodavnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži.

U skladu s prethodnim odlukama HAKOM-a u kojima je razmatrao usluge širokopojasnog pristupa internetu koje su zamjenjive na maloprodajnoj razini, HAKOM je za potrebe ove odluke u definiciju mjerodavnog tržišta maloprodaje usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži uključuje usluge širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži koje se pružaju privatnim i poslovnim korisnicima, neovisno o pristupnoj brzini, a koje se pružaju putem xDSL pristupa putem bakrene parice, pristupa putem svjetlovodnih niti (FTTB i FTTH pristup) i pristupa putem kabelskih mreža, pri čemu je kao zemljopisna dimenzija utvrđen teritorij Republike Hrvatske.

4. Ocjena tržišnog natjecanja

4.1. Tržište maloprodaje usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade

Tržišni udjeli i stupnjevi koncentriranosti daju prvi uvid u tržišnu strukturu i tržišnu važnost kako sudionika koncentracije tako i njihovih konkurenata.

HAKOM je u ovom postupku razmatrao tržišni udio kao mjerilo relativne veličine nekog poduzetnika na tržištu, izračunato na način da se utvrdi postotak u kojem taj poduzetnik sudjeluje u ukupnoj proizvodnji i/ili prodaji nekog proizvoda i/ili usluge na predmetnom tržištu u određenom razdoblju. Tablica 2 prikazuje tržišne udjele sudionika koncentracije na tržištu na kojem dolazi do namjere pripajanja, odnosno na *tržištu maloprodaje distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade*. Isti su izračunati u odnosu na ukupan broj priključaka obuhvaćenih definicijom tržišta.

Tabela 1 Tržišni udjeli operatora na tržištu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade

	lipanj 2015.	prosinac 2015.	lipanj 2016.	prosinac 2016.	lipanj 2017.	prosinac 2017.	lipanj 2018.	rujan 2018.
HT + društva pod kontrolom HT-a	59,64%	58,64%	58,16%	58,50%	58,45%	58,34%	57,50%	56,60%
HPP	7,46%	8,44%	8,46%	7,90%	7,54%	8,54%	8,91%	8,93%
Ostali	32,90%	32,92%	33,38%	33,60%	34,01%	33,13%	33,59%	34,47%

U rujnu 2018. udio HT-a i društava pod njegovom kontrolom iznosio je 57%, odnosno, uzimajući u obzir dostupne podatke, isti bi nakon provedbe koncentracije iznosio 66%. U skladu s uspostavljenom sudskom praksom, vrlo veliki tržišni udjeli (50% ili više) sami po sebi mogu biti dokaz postojanja vladajućeg položaja. Uzimajući u obzir izračunate tržišne udjele, isti je takav da može dovesti do stvaranja vladajućeg položaja.

Radi mjerenja stupnja koncentriranosti Komisija EU se često koristi Herfindahl-Hirschmanovim indeksom (dalje: HHI). HHI se izračunava zbrajanjem kvadrata pojedinačnih tržišnih udjela svih poduzetnika na tržištu. HHI daje razmjerno veću važnost tržišnim udjelima većih poduzetnika. Iako apsolutna razina indeksa HHI može pružiti prvi uvid u pritiske na tržištu

nakon provedbe koncentracije, promjena indeksa (delta) korisna je zamjenska vrijednost promjena koncentriranosti nastalih kao izravna posljedica koncentracije.

Sukladno *Smjernicama za ocjenu horizontalnih koncentracija (2004/C 31/03)*, Komisija EU u postupcima iz svoje nadležnosti vjerojatno neće moći utvrditi probleme horizontalnog tržišnog natjecanja na tržištu na kojem je vrijednost HHI nakon provedbe koncentracije manji od 1.000, na tržištu na kojem je nakon provedbe koncentracije HHI između 1.000 i 2.000 a delta manje od 250, odnosno u koncentraciji s vrijednošću HHI nakon provedbe koncentracije višom od 2.000 i deltom nižom od 150.

Tabela 2 HHI na tržištu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade, prema broju priključaka, rujan 2018.

	HHI (prije koncentracije)	HHI (nakon koncentracije)
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
[X]	[X]	[X]
HHI	4.071	5.082
DELTA		1.011

Iz tablice 2 je vidljivo da je HHI takav da indicira probleme horizontalnog tržišnog natjecanja.

Razina tržišnih udjela i razina indeksa HHI ukazuje da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na mjerodavno tržište maloprodaje usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade.

Stoga je potrebno ispitati učinak koncentracije kako na tržištu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade tako i na svim susjednim tržištima na kojem djeluje koji od sudionika koncentracije.

Ostali operatori na ovom mjerodavnom tržištu koji uslugu distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade pružaju putem nepokretnih širokopojasnih mreža (IPTV, kabelaška televizija), za razliku od HT-a, neće biti u mogućnosti, krajnjim korisnicima koji žive u područjima u koja nisu pokrivena odgovarajućom širokopojasnom mrežom (ruralna područja), ponuditi uslugu naplatne televizije bez značajnog ulaganja, koja u tim područjima nisu komercijalno isplativa. Iako na takvim područjima, operatori pay TV uslugu pružaju putem i satelitske TV i zemaljske digitalne televizije iz perspektive krajnjih korisnika postoje određene prednosti zemaljske digitalne televizije u odnosu na satelitsku TV, kao što su jednostavnost instalacije, te prenosivost.

U razdoblju od tri godine postoji mogućnost ulaska na ovo mjerodavno tržište putem zemaljske digitalne televizije. Naime, trenutno postoji raspoloživ dio radiofrekvencijskog (RF) spektra za zemaljsku digitalnu televiziju, ali u narednom razdoblju od tri godine planirana je prenamjena RF spektra u 700 MHz i tranzicija na novi standard odašiljanja i kodiranja, tijekom kojeg će trebati osigurati istovremeno odašiljanje i biti će potrebni dodatni frekvencijski resursi. Za ulazak novog pružatelja usluga na mjerodavno tržište potrebno je uskladiti vremenski i frekvencijski plan s postupkom prelaska na novi standard i prenamjenom RF spektra, ishoditi dozvolu za uporabu RF spektra te nakon ishoda dozvole potrebno je izgraditi novu mrežu digitalnih televizijskih odašiljača.

Što se tiče učinkovitosti koje može proizvesti ova koncentracija, isto se očituje u pogledu krajnjih korisnika. Naime, postavlja se pitanje ekonomske održivosti usluge koje pruža HPP, pri čemu bi se ovom koncentracijom omogućio daljnji razvoj navedene usluge čime se osigurava kontinuitet pružanja usluga putem te tehnologije, koje omogućavaju zadovoljavanje specifičnih potreba krajnjih korisnika.

U nastavku je HAKOM ispitao učinak koncentracije na susjednim tržištima na kojem djeluje koji od sudionika koncentracije.

4.2. Tržište maloprodaje usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži

HT grupa na ovom maloprodajnom tržištu, sukladno definiciji mjerodavnog tržišta maloprodaje usluga širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži utvrđenoj ovom odlukom, ima tržišni udjel od 74,57%.

S obzirom da će ovom koncentracijom HT korisnicima moći nuditi EvoTv uslugu u paketu s uslugom širokopojasnog pristupa internetu, HT će moći ostvariti prednosti na tržištu s ciljem zadržavanja i akvizicije korisnika, a što će utjecati na održavanje ili jačanje njegovog tržišnog položaja.

HAKOM je odlukom od 9. srpnja 2015. (KLASA: UP/I-344-01/15-03/03, URBROJ: 376-11-15-13) deregulirao tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu iz razloga što je HT-u obveza provođenja testa istiskivanja marže definirana na veleprodajnoj razini. Testom istiskivanja marže provjerava se i troškovna usmjerenost paketa koji sadrže prijenos televizijskih programa uz plaćanje naknade, a koji u sebi sadrže i uslugu pristupa, te će HAKOM u takvim slučajevima moći nadzirati da ne dolazi do unakrsnog subvencioniranja između regulirane usluge širokopojasnog pristupa internetu i neregulirane usluge naplatne televizije.

Međutim, usprkos definiranoj obvezi provođenja testa istiskivanja marže, učinak navedenog djelovanja na ostale operatore na tržištu može biti negativan te im otežati poslovanje ukoliko nisu spremni reagirati i krajnjim korisnicima omogućiti istovjetne ponude, u konkretnom slučaju EvoTv uslugu. Radi jednostavnosti i smanjenja troškova, krajnji korisnici se uglavnom odlučuju za korištenje vezanih usluga te bi iz tog razloga operatori koji ne mogu ponuditi takve usluge mogli izgubiti postojeće korisnike i teško doći do novih. Učestalost i karakteristike dosadašnjih promotivnih akcija vođenih od strane HT-a i njegovih povezanih društava navode na zaključak kako bi takvo nuđenje usluga moglo pridonijeti narušavanju razvoja djelotvornog tržišnog natjecanja s obzirom da drugi operatori neće biti u mogućnosti odgovoriti na navedeno ponašanje HT-a, odnosno neće biti u mogućnosti ponuditi istovjetnu uslugu.

HAKOM primjećuje da su slične zapreke tržišnom natjecanju prepoznate i od strane sudionika javne rasprave koji su se uglavnom negativno izjasnili o predmetnoj koncentraciji.

5. Mjere

U privremenom rješenju HAKOM je utvrdio da bi predmetna koncentracija mogla imati značajan utjecaj na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu. U skladu s navedenim utvrđenjem, HT je predložio četiri mjere opisane u točki 1.c ovog obrazloženja.

U nastavku teksta HAKOM obrazlaže zašto su predložene mjere dostatne za uklanjanje zabrinutosti u pogledu daljnjeg razvoja djelotvornog tržišnog natjecanja.

U prvoj mjeri HT nudi da do isteka dozvole neće ukinuti tehnologiju zemaljske digitalne tehnologije odnosno nastaviti će pružati EvoTv uslugu putem iste tehnologije. Navedena mjera obvezuje HT da će na tržištu do isteka dozvole ostati jedna dodatna tehnologija preko koje se pruža usluga naplatne televizije. Navedenu mjeru HAKOM smatra vrlo važnom iz razloga što je i zbog razvoja tržišta i zbog samih krajnjih korisnika nužno da se određeni tip usluge (u ovom slučaju usluga naplatne televizije) nudi preko što je više moguće različitih tehnologija. Dodatno, naplatna zemaljska tehnologija nudi uslugu naplatne televizije koja je u svojoj suštini prijenosna odnosno nudi mogućnost korištenja na više od jedne lokacije zbog čega je važno da ta vrsta tehnologije ostane dostupna na tržištu.

U drugoj mjeri HT se obvezuje u zakonom određenom roku, a najkasnije do isteka važeće dozvole, zatražiti produljenje dozvole za narednih 10 godina. Navedenu mjeru HAKOM smatra nadopunom prvoj mjeri. Naime, za razliku od prve mjere, HT daje garanciju da će tražiti produljenje dozvole za narednih 10 godina iz čega može proizaći da se zemaljska digitalna tehnologija neće prestati nuditi po isteku postojeće dozvole. Ovom mjerom HT se obvezuje zatražiti produljenje dozvole i na taj način produljiti postojanje na tržištu dodatne tehnologije preko koje se pruža usluga naplatne televizije. HAKOM navedenu mjeru smatra nužnom iz istih razloga kao i prvu mjeru. Drugim riječima, prva mjera daje određene garancije da će pružanje naplatne televizije putem zemaljske digitalne tehnologije ostati na snazi do kraja dozvole, a druga mjera daje određene garancije da će ista ostati na tržištu i nakon isteka postojeće dozvole.

U trećoj mjeri HT se obvezuje da do isteka dozvole neće napraviti nikakvu statusnu promjenu HPP-a koja bi rezultirala prestankom postojanja društva. Isto kao i kod prve dvije mjere, ova mjera sprječava migraciju EvoTv korisnika s trenutne tehnologije na neku drugu tehnologiju kojom raspolaže HT čime se štiti jedna dodatna tehnologija preko koje se pruža usluga naplatne televizije. HAKOM navedenu mjeru smatra dodatnim osiguračem da će pružanje usluge naplatne televizije ostati moguće i putem digitalne naplatne televizije, a što HAKOM smatra jednim od ključnih čimbenika prilikom ocjene ove koncentracije.

U četvrtoj mjeri u slučaju da HT nudi EvoTv uslugu u paketu sa svojom uslugom širokopojsnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži cijena za paket usluga širokopojsnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži i EvoTv usluge neće uključivati dodatne popuste koji nisu krajnjem korisniku dostupni i u okviru samostalne ponude za svaku od tih usluga. Navedenom mjerom HT će EvoTv uslugu pružati i samostalno, a kada je nudi u prodajnom paketu s uslugom širokopojsnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži, bit će mu zabranjeno dodjeljivati dodatne popuste za prodaju u prodajnom paketu tijekom trajanja ove mjere.

Uzevši u obzir da je HAKOM u ovoj Odluci obrazložio zašto je maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži usko povezano s tržištem maloprodaje usluga distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade, HAKOM navedenu mjeru smatra izrazito važnom kako bi se umanjila mogućnost prebacivanja snage s jednog tržišta na drugo, u ovom slučaju s maloprodajnog tržišta distribucije televizijskih programa uz plaćanje naknade na maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa internetu u nepokretnoj mreži.

Vezano uz rok za obavještanje HAKOM-a o cijenama za pakete usluga širokopojasnog pristupa internetu i EvoTv usluge, HAKOM napominje kako predmetni rok ne utječe na rok određen za dostavu dokaza da je test istiskivanja marže zadovoljen u skladu s regulatornim obvezama koje su HT-u određene analizama mjerodavnih tržišta.

Dodatno, uzevši u obzir postojanje ostalih tehnologija na tržištu preko kojih ostali operatori mogu nuditi uslugu naplatne televizije, HAKOM je mišljenja kako su navedene predložene mjere dovoljne da se uklone zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja.

S obzirom na to da su predložene mjere ocijenjene kao zadovoljavajuće, HAKOM nije ulazio u ocjenu argumentacije HT-a vezanu uz mjeru tzv. „resale“ usluge.

Temeljem svega prethodno navedenog HAKOM je ocijenio da je predmetna koncentracija uvjetno dopuštena, uz primjenu predloženih mjera, kako je to opisano u izreci.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Tonko Obuljen

Dostaviti:

1. Hrvatski Telekom d.d., Roberta Frangeša Mihanovića 9, Zagreb, osobnom dostavom
2. HP Produkcija d.o.o., Branimirova 4, Zagreb, osobnom dostavom
3. HP-Hrvatska pošta d.d., Ured za odnose s regulatorom, Jurišićeva 13, Zagreb, osobnom dostavom
4. U spis